

דו"ח חשאי על מצב היהודים באיטליה

דניאל קארפי

למורי הרב נתן קאסוטו, שחרף את נפשו להצלת
אחיו, במלאת 20 שנה להיעלמו בשואת יהודי אירופה

שנת 1937 היתה שנת מפנה מכריע ביחסו של המשטר הפאשיסטי אל יהודי איטליה. במשך חמש־עשרה שנה, מאז עלה מוסוליני לשלטון ב־1922, חלו אמנם תמורות שונות במערכת היחסים הללו, וקשיים ומשברים שונים פקדו אותם חדשים לבקרים, אך, למעשה, נרתעה הממשלה הפאשיסטית בכל אותה תקופה מלהחריף את הבעיה ומלהביאה עד משבר ע"י נקיטת צעדים חברתיים או תחוקתיים מרחיקי־לכת. יתר־על־כן, היו בתקופה הנידונה שנים, שבהן סברה הממשלה שבתנאים המדיניים שנוצרו, טובים סיכוייה להפיק תועלת מן היהודים, באיטליה ומחוצה לה, לשם חיווק מדיניותה ולהגברת השפעתה, בעיקר במזרח התיכון. ממילא גילתה בשנים אלו — ובפרט ב־1926—1928 וב־1930—1935 — יחס אוהד ליהודים, ואף סיעה, בדרכים שונות, לתנועה הציונית בכמה מפעולותיה.¹

בניגוד גמור למדיניות דו־פרצופית והסכפכה זו, עוררה הממשלה הפאשיסטית, באמצע שנת 1937, מסע אנטי־יהודי ואנטי־ציוני מעל דפי עיתונים ובדעת־הקהל, אשר כמותו לא היו לפני־כן בהיקפו ובחריפות האשמותיו. מסע זה הושלם בשנים 1938—1939 עם הנהגת „מדיניות הגזע“, אשר נוסחה לפרטיה בהנחיות „המועצה העליונה של הפאשיזם“, מיום 7 באוקטובר 1938, ולאחר מכן במערכת חוקים עניפה. מסתבר, כי נטיות אנטישמיות עק־רוניות היו טבועות במשטר הפאשיסטי מתחילתו ובשל עצם מהותו, והוא מצא במסכת קשריו המדיניים משנת 1937 ואילך, את הרקע המתאים למימוש נטיותיו ולביצוע מדיניות אנטישמית.

סימנים ראשונים להרעת המצב ניכרים כבר בשנת 1936, משנת־הדקו והלכו יחסי הידידות בין איטליה לגרמניה, אחרי התמנותו של הרוזן צ'יאנו לשר החוץ, ומשגברו נסיונות ההתקרבות אל הערבים, אחרי כיבוש חבש ויסוד הקיסרות. בסוף אוקטובר 1935 נכשלו מאמציהם של שני אישים יהודים־איטלקים — הרב ד. לאטס והמשורר א. אורביטו — אשר נשלחו ללונדון ע"י משרד החוץ האיטלקי כדי לעורר את דעת הקהל היהודית שם, נגד תמיכתה של בריטניה במדיניות האנטי־איטלקית של חבר הלאומים.

היתה זו הפעם האחרונה שהממשלה הפאשיסטית ניסתה להיעזר ביהודים לפעולה מדינית. כשנה לאחר־מכן, ב־23 בנובמבר 1936, הורה הרוזן צ'יאנו, בשובו מפגישתו הראשונה עם פון נויראט, להימנע מלשלוח דיפלומאטים יהודים לנציגויות איטלקיות

1 ר' על נושא זה: ד. קארפי, הבעיה היהודית במדיניות האיטלקית בין שתי מלחמות העולם, מולד, 1962.

בגרמניה. ב־23 בדצמבר 1936 הורה מוסוליני — באחת משיחותיו הטלפוניות היום-יומיות המפורסמות שלו עם עורך העתון „איל פופולו די איטליה” — להרחיק מן העיתון את כל העיתונאים היהודים.² באותו זמן התחילו להופיע בעיתונים שונים מאמרים בעלי מגמה אנטישמית מובהקת. קולות בודדים אלו הפכו למקהלה אדירה, החל מאפריל 1937, משהופיע ספרו של פ. אוראנו, „היהודים באיטליה”, ששימש עילה למסע קולני מצד העיתונות כולה, אשר הצביעה על זרותם של היהודים בקרב האומה האיטלקית ועל הסכנה הנשקפת מהם בשל קשריהם הבינלאומיים, נטיותיהם הבולשביקיות־המהפכניות וכיו”ב. משנצטרף למקהלה זו גם קולו רב־הסמכות של „איל פופולו די איטליה” (בחמישה מאמרים, ב־25 במאי וב־1, 3, 5, 10 ביוני), נתברר מעל לכל ספק שהפעם נפלה ההכרעה.

הדו”ח המובא עתה לדפוס³ נתחבר באותם הימים עצמם — הוא נחתם ונשלח למוסדות הציוניים בארץ ב־7 ביוני 1937 — והוא דן בתקופה הקצרה שחלפה, מהופעת ספרו של אוראנו, באמצע אפריל, ועד לימי הפולמוס ב„איל פופולו די איטליה”, בתחילת יוני. בסך הכל פחות מחודשיים ימים. אך היו אלו ימי פרוץ המשבר, ומחבר הדו”ח — ד”ר ש.א. נכון, ששימש אז כמזכיר הפדרציה הציונית האיטלקית⁴ — השכיל להבחין ולתאר לא רק את גילוייה החיצוניים של התפתחות המסע ואת שלביה השונים, אלא גם את הטכסיסים בהם נקטה ההנהגה הפאשיסטית כדי להסתיר כוונותיה וכדי להרבות מבוכה בקרב היהודים.

אכן, למדים אנו מתוך הדו”ח עד כמה נבוכו היהודים; כיצד הוטעו על־ידי ההצהרות והפרסומים השונים, והסותרים אלו את אלו בתכלית הסתירה; כיצד ניסו להגיב, בהשלותם את עצמם שיש בידיהם לשכנע את השלטונות בכנות נאמנותם למולדת האיטלקית; וכיצד ביקשו לבאר — איש איש על פי דרכו ועל פי השקפת עולמו — את טיבה ואת מהותה של אותה יהדות, שבקשריהם עמה ועם מוסדותיה הם נאשמו.

יתר על כן, ראוי הדו”ח שלפנינו שנלמד ממנו גם על תפקיד שמלאו המוסדות היהודיים השונים, אשר יצגו את יהודי איטליה באותה שעה: גם מבחינת עמדתם האידיאלית ביחס לפאשיזם וביחס למהות היהדות, וגם מבחינת עמידתם בשעת מבחן, מעשיהם ומחלליהם. „איגוד הקהילות היהודיות האיטלקיות” — שהיה הארגון הרשמי־המרכזי של כל הקהילות היהודיות — היה נתון בראשית 1937 במשבר פנימי קשה. בשל מותם של שני מנהיגיו העיקריים, פ. ראבינה — שהיה יו”ר האיגוד מיום יסודו — וא. סיריני, סגן היו”ר. כנגדו נתארגן באותה שעה ארגון יהודי מתחרה, „ועד האיטלקים בני הדת היהודית”, מיסודה של קבוצת הפאשיסטים — היהודים מטורינו. הללו ביקשו — כנראה במידה מסויימת של תום לב — לנתק את יהודי איטליה מקשריהם עם „היהדות הבינלאומית” ועם הציונות, כדי להפגין בדרך זו את טוהר נאמנותם לאיטליה ולמשטרה הפאשיסטית. במצב זה, עם גבור התקפות העיתונות נגדה ונגד כלל היהודים, הגיעה הנהגת האיגוד עד משבר, והגישה לתת־שר הפנים את התפטרותה, לאות כניעה ותוך צפיה לצעד מרחיק לכת

2 על כך מעיד העורך עצמו, בספר זכרונותיו: Pini, Filo diretto con palazzo Venezia, Bologna, 1950, p. 58

3 הארכיון הציוני המרכזי, S/25, 1322. תודתי נתונה להנהלת הארכיון על עזרתה האדיבה ועל הרשות שניתנה לי לפרסם את התעודה.

4 עותק התעודה הנמצאת בתיק הנ”ל איננו חתום. זהותו של המחבר מתבררת, בין השאר, גם מגוף התעודה עצמה. ר’ הערה מס. 23. הדו”ח במקורו נכתב צרפתית.

מצד הממשלה, אשר יפיג את האפלה שאפפה את כוונותיה ויגלה בדרך זו את עמדתה. אולם הממשלה כבר תכננה היטב את צעדיה: היא סרבה לקבל את ההתפטרות וקראה להנהגת האיגוד להמשיך בתפקידה. בדרך זו נמנעה היא מלגלות את כוונותיה, הפיצה תקוות-שווא נוספת בקרב היהודים, והרבתה מבוכה ביניהם, מאחר שנבצר מהם להבין כיצד יכולה העיתונות — ועיתונה הרשמי של המפלגה הפאשיסטית בכלל זה — להוסיף ולתקוף אותם, בה בשעה שהממשלה הזרה והכריזה ששום שינוי לא חל ולא יחול במדיניותה הידידותית כלפיהם. ברור לנו היום כי דווקא מחמת הכנותיה לשינוי מדיניותה, העדיפה הממשלה שיוסיפו יהודי איטליה להיות מיוצגים ע"י הנהגתם, "הבלתי נאמנה" כביכול, ולא ע"י אנשים הידועים באמונתם הפאשיסטית, אותם יהיה יותר קשה להאשים בחוסר נאמנות ובנסיות בינלאומיות. יתירה מזו, עניינה העיקרי של הממשלה היה, באותה שעה, דוקא למנוע את פירוקו של הארגון היהודי, כך שיהא סיפק בידיה לבצע את שינוי מדיניותה כמתוכנן ולהרחיב את המסע הגזעני — שעמד אז בראשיתו. — צעד אחרי צעד, בלי זעזועים עמוקים וללא זריעת בהלה מיותרת. שיטה זו ידועה גם ממקומות אחרים ועילותה הוכחה די הצורך.

מבין המוסדות היהודיים השונים כמעט שאין הדו"ח מזכיר את הפדרציה הציונית האיטלקית, אעפ"י שהיא שימשה מטרה עיקרית להשמצה ברוב המאמרים האנטי-יהודיים שהופיעו בעיתונות. הדבר נובע, כפי הנראה, מן העובדה שהדו"ח נכתב עבור הנהלת ההסתדרות הציונית, ומחברו — שהיה בעצמו, כאמור, ממנהיגי התנועה הציונית באיטליה — הניח שעל נושא זה, כבר מצויה בידיה אינפורמציה מספקת ומהימנה ממקורות אחרים.

כך או אחרת, מתקבלת מתוך הדו"ח תמונה מקיפה ורבת עניין על ראשית דרכו של המשטר הפאשיסטי במסע האנטישמי, ועל תגובותיהם של חלקים חשובים מן הקיבוץ היהודי באיטליה.

חשאי ביותר:

מצבם של היהודים ושל התנועה הציונית באיטליה

במצבם של היהודים ושל התנועה הציונית באיטליה חלו בשבועות האחרונים שינויים המעוררים דאגה חמורה, ביחוד מאחר שהידוק קשרי הידידות בין איטליה לגרמניה, והחרפת האיבה של איטליה כלפי בריטניה, הם גורמים שליליים ביותר לגבי היהודים האיטלקים והציונות. ידידי ברומא ובפירנצה, וביחוד הרב לאטס¹ ועו"ד לוי² — עמם אני מקיים מגע מתמיד ואותם פגשתי בימים 2 ו-3 ביוני — בקשוני לשגר לכם דו"ח זה גם בשמם.

ידוע לכם מכבר כי בסוף חודש מארס נתפרסם ספר מאת פ. אוראנו בשם

1 הרב Dante Lattes הוגה דעות, סופר ופובליציסט שנון, היה מראשוני התנועה הציונית באיטליה וממנהיגי הבולטים. אחרי מלחמת-העולם הראשונה הטיל עליו וייצמן לנהל ברומא את העבודה המדינית של התנועה הציונית. היה מזכיר הפדרציה הציונית באיטליה, ואחר-כך היו"ר שלה; ב-1928 הקים את ה"ועד איטליה-פלשתינה" והיה מזכירו, וכן נבחר כציר לכמה קונגרסים ציוניים. נוסף על עבודתו הציבורית והפובליציסטית הענפה, פירסם לאטס כמה חיבורים בחקר הספרות העברית, פרושים למקרא, דברי הגות בשאלות אמונות ודעות ועוד. עורך עד היום, למרות גילו הגבוה, את הירחון היהודי המרכזי באיטליה, La Rassegna mensile di Israel.

2 עו"ד Augusto Levi משפטן וכלכלן, שימש במשך כמה שנים כיו"ר הפדרציה הציונית האיטלקית וכן נבחר כציר לקונגרס הציוני ה-כ"ו.

„היהודים באיטליה“³. ספר זה מזהה „איטלקיות“ עם קאתוליות ושולל מיהודי איטליה את הזכות להתקיים כיהודים. במיוחד שולל הוא את זכות היהודים להתנגד לנשואי תערובת ואת זכותם לפעול לשמירת ייחודם המיוחד. משום כך, מכוונות התקפותיו של ספר זה כמעט רק נגד הציונות ונגד הציונים, תוך העלאת נימוקים משני סוגים: הסכנה הנשקפת לאיטליה מתקומת מדינה יהודית ומיצירת בסיס ימי אנגלי בפלשתינה, והסתירה הקיימת, לגבי היהודים, בין השתייכותם אל מדינה טוטאליטרית באיטליה לבין חברותם בתנועה הציונית.

בחדש אפריל פירסם עיתון מטורינו, „גאזטה דיל פופולו“⁴, מאמר חריף מאוד המבוסס בעיקרו על טענות הספר האמור; בתוספת-ערב של אותו העיתון, „איל פופולו“⁵, הובאו כמה מן הקטעים האנטישמיים ביותר של הספר, בכותרת הבולטת „איטלקים או ציונים, פאטריוטים או בוגדים, נאמני הקיסרות הפאשיסטית או סוכני המדיניות הבריטית!“⁶. אותו עיתון פירסם גם מכתב אנטיציוני ארוך מאת יהודי מטורינו, עו"ד אובאצה⁶. באותו חודש אפריל נחפרסם בעיתון „איל גיורנאלה די איטליה“⁷ מרומא, נוסף על כמה מאמרים בעלי חשיבות משנית, מאמר עויין מאד לציונות ולעיתון „ישראל“⁸.

ב-4 במאי נתקבל ד"ר נ. גולדמן לראיון אצל ה.מ. הרוזן צ'אנו, אשר מסר לו אותה חוות-דעת שעליה כבר שמעתם⁹. חוות-דעת זו הובאה לידיעת כל סניפי הפדרציה הציונית באיטליה בחזר פנימי, והיא הפיגה במידת-מה את החששות שנתעוררו בחוגים אלו.

ב-18 במאי פירסם „איל קוריירה דילה סירה“¹⁰, שהוא עדיין העיתון הנפוץ ביותר באיטליה, מאמר בחתימת ראדיוס. במאמר זה, אחרי שהוזכר השינוי שחל בנצרות בהגיעה לרומא והניגוד השורשי הקיים בין רומיות לבין יהדות, חזר

3 Paolo Orano, Gli Ebrei in Italia, Roma, 1937. פובליציסט, פרופסור לפי-לוסופיה ורקטור האוניברסיטה לזרים בפרוג'יה (שאחד מתפקידיה העיקריים היה להפיץ את האידיאולוגיה הפאשיסטית בין הסטודנטים הזרים שלמדו באיטליה), עסק אוראנו מראשית המאה בשאלת היחסים בין הנצרות ליהדות. ספרו הראשון בנושא זה — 1911, Cristo e Quirino, Firenze — נועד להוכיח שערכיה היסודיים של הנצרות שאובים בעיקרם מעולם התרבות הקלאסית-הרומית ולא מתחום התרבות היהודית-השמית. למרות זאת, לא היה יחסו של אוראנו אל היהודים, באותן השנים, שלילי: בין השאר נמנה בשנת 1918 על חברי הוועד „Pro Israele“ שהיה בעל נטיה ציונית מובהקת, וכן הביע ב-1929 את מחאתו נגד מעשי הרצח במתיישבים היהודים בא"י. ספרו האנטישמי משנת 1937 עורר משום כך תמהון רב בין היהודים. ואילו החוגים האנטי-שמיים הקיצוניים שבתוך המחנה הפאשיסטי הסתייגו ממנו, על כי ביסס את התקפתו נגד היהדות על נימוקים לאומיים-דתיים ולא על עקרונות גזעניים. אכן, משהוחל במסע הגזע, נדחק הספר לקרן זוית.

4 Gazzetta del Popolo.

5 Il Popolo.

6 עו"ד Ettore Ovazza היה פעיל בתנועה הפאשיסטית מראשיתה, נמנה על מנהיגי חוג הפאשיסטיים-היהודים, שנתארגן בטורינו בשנת 1934, ועל מערכת בטאונו, La nostra bandiera. את דעותיו נגד הציונות ולמען הודעות לאומית-מדינית באיטליה הפאשיסטית, כינס בספרו, Sionismo bifronte, Roma, 1935. לספרו של אוראנו השיב במכתב הנ"ל, מיום 8 באפריל 1937, וכן בספר Il problema ebraico. Risposta a Paolo Orano, Roma, 1938. נאסר ע"י הגרמנים ב-9 באוקטובר 1943, ויומיים לאחר-מכן הוצא להורג יחד עם אשתו ובתו.

7 Il Giornale d' Italia מיום 20 באפריל 1937.

8 השבועון „ישראל“ נוסד ב-1915. שיקף את דעותיה ועמדתה של הפדרציה הציונית האיטלקית, אם כי לא היה בטאונה הרשמי.

המחבר על הטענות העיקריות שבספרו של אוראנו, ומאשים את יהודי איטליה על שסייעו ל"ציונות מתוצרת אנגליה", שהיא, בעקפין, מאמצעי השלטון של "הקיסרות הבריטית הרב-גונית... הציונות היא מכשיר בידי השלטון הבריטי בחלקו המזרחי של הים התיכון, והיא אויבתם של הערבים ושל כלל האיסלם, אתם עומדת איטליה בקשרי ידידות מבטיחים ביותר, ביחוד אחרי כיבוש חבש ושיחרור אוכלוסייתה המוסלמית מעולו של הנגוס. הציונות המתגשמת היא מעשה נקמה אבסורדי בעיני הקאתולים הרומים". המאמר מסיים בקריאה לקהילות היהודיות "להסיר מדרכך אותה אבן-נגף שהיא הציונות". נודע לנו באופן פרטי שכ-30 מכתבים מאת יהודים הגיעו למערכת העיתון, כמעט כולם בעלי נטיה אנטי-ציונית, והמזדהים עם דעתו של בעל המאמר, אך לא נתפרסמו.

ב-26 במאי פירסם העיתון "לה טריבונה"¹¹ מרומא, תחת הכותרת, "או רומא או ציון", מאמר מאוד עויין לציונות, ונקודת מוצאו היתה שוב הספר של אוראנו. ב-27, ב-28 וב-30 במאי, פירסם העיתון "לה סטמפה"¹² מטורינו, שלושה מאמרים ארוכים על היהודים, בחתימת ויקטור. שלושתם דנים בגידול מספרם של היהודים, בעוצמתם הכלכלית ובסכנה הנשקפת מהם. לבסוף מעלים הם את התביעה כי יחולו שינויים בחוק ארגון הקהילות משנת 1930, כדי שייאסרו קיום הקשרים עם הקהילות היהודיות שבארצות-חוץ וההשתתפות בפעולותיה הבינלאומיות הכלליות של היהדות; דברים שכידוע מתיר היום החוק במפורש¹³.

ב-25 במאי פירסם העיתון "איל פופולו די איטליה"¹⁴ מאמר בחתימת אוריסיטי

9 הרוזן Galeazzo Ciano היה שר החוץ בין תחילת יוני 1936 לבין תחילת פברואר 1943. הוצא להורג ע"י הפאשיסטים ב-11 בינואר 1944. אחרי שבית-דין מיוחד מצא אותו אשם בהשתתפות בקשר שהביא להדחתו של מוסוליני (25.7.1943). ד"ר גולדמן נתקבל אצלו ב-4 במאי 1937. אחרי שבקשתו לראיון אצל מוסוליני נדחתה. בשיחה נדונו שני נושאים: התקפות העיתונות האיטלקית נגד היהודים, ועמדת המוסדות הציונים להצעות החלוקה של ועדת פיל. לנושא הראשון הצהיר ציאנו כי לא חל שום שינוי במדיניות האיטלקית ביחס ליהודים ואין לייחס חשיבות למאמרים אלו, שאינם משקפים את עמדת הממשלה; אך התחמק מתשובה כשגולדמן ביקש ממנו להורות על הפסקת פירסומם. לנושא השני הצהיר גולדמן כי האכסוקטיבה הציונית מתנגדת לתוכנית החלוקה ומאבק נגד הגשמתה. ציאנו הביע את קורת רוחו הרבה מעמדה זו.

10 .Il Corriere della Sera

11 .La Tribuna

12 .La Stampa

13 החוק מיום 30 באוקטובר 1930 מס. 1731, העניק סטאטוס משפטי מוכר ואחיד לכל הקהילות היהודיות באיטליה — ולארגון-גג שלהן, ה"איגוד הקהילות היהודיות האיטל-קיות" — אשר היו עד אז מבוססות על יסודות משפטיים שונים. ברובם ירושת תחוקותיהן של המדינות השונות שקדמו לאיחוד הממלכה האיטלקית. טיוטת החוק הוכנה ע"י קבוצת משפטנים יהודים, והממשלה אישרה את המלצותיהם בלי שינוי מהותי. משום-כך נתקבל החוק בקורת רוח רבה ע"י יהודים מכל החוגים. נוסף על רוב הסעיפים, הדנים באירגון, מסוי וכיו"ב, קובע החוק (פרק II סעיף I פסקה 36, אות M) שמתפקידי איגוד הקהילות "לשקוד על טיפוח הקשרים הרוחניים והתרבותיים עם הקהילות היהודיות שמחוץ לאיטליה, ובפרט עם אלה ששמרו על מסורת של קשרי ידידות עם היהדות האיטלקית ועם איטליה". סעיף זה הוכנס בהשתדלותם של הציונים, שהתכוונו לחפות בדרך זו על קשריהם "הקוסמופוליטיים" עם המוסדות היהודים הכלל-עולמיים. לכן תבע בעל המאמר לשנות בעיקר סעיף זה.

14 Il Popolo d' Italia, עיתונו של מוסוליני ובטאוונה הרשמי של המפלגה הפאשיסטית. מוסוליני שמר כל הימים על קשר הדוק עם עיתונו, ונהג להורות לעורך הראשי, מדי יום ביומו, את הנושא שיש לדון בו בגליון של יום המחרת. מאמרי המערכת שיקפו, אפוא, את דעתו של מוסוליני, אפילו לא היו כולם מפרי-עטו.

גריגוריה, שנקודותיו העיקריות הן: „למה לא נהרהר באבסורד הטמון בעצם קיומה של תנועה ציונית בארצנו? כיצד אפשר למצוא התאמה בין פעולותיו של איש המכריז על עצמו שהוא איטלקי ומתמסר בעת ובעונה אחת להקמת מדינה אחרת, אליה הוא ישתייך ברבות הימים? יתר־על־כן, אם נכון הדבר, כפי שהם (הציונים) טוענים, שמטרתה הסופית של הציונות — פרי רוחו של היהודי האנגלי באלפור, ופרי ממונה של הבנקאות האנגלו־יהודית הגבוהה — היא ליצור ביס־התיכון גורם קבוע נוסף לשלטונה המדיני, הכלכלי והצבאי של בריטניה, אשר יעמוד בניגוד בולט לאפיה היס־תיכני של איטליה; אם כך, כיצד יוכל אותו יהודי המצהיר על עצמו שהוא פאשיסט, ליישב את הסתירה בין פעילותו הציונית לבין נאמנותו (הפאשיסטית) המוצהרת? ולבסוף, כיצד יוכל אדם הרואה את עצמו כאיטלקי וכפאשיסט, לסייע לתנועה שמתנגדים לה הערבים והמוסלמים, בשעה שידוע וגלוי הוא לכל, כי המשטר מנהל מדיניות פרו־איסלמית?¹⁵ בעיה אקטואלית אחרת, המבוססת על אותן ההנחות והמעוררות אותן השאלות, היא המחאה הגלויה של יהודי איטליה נגד מדיניות הגזע הגרמנית. כלום אין יהודי איטליה מבינים שאין מחאתם מתיישבת עם הידידות הקושרת אותנו עם גרמניה?¹⁶ ושקיימות מטרות הרבה יותר נרחבות ועניינים הרבה יותר חיוניים מאשר הבעיה היהודית? יהודי איטליה חייבים להכיר כי הם עומדים בפני הברירה, ממנה התעלמו עד כה מתוך התלהבות דתית או אולי בשל ראייה בלתי מציאותית של הדברים, ברירה חדה, שאין להמנע ממנה: או שיכריזו על עצמם כעל ארבים מושבעים — שיבינו אותנו היטב: „ארבים“ — של היהדות הבינלאומית, המסונית, המהפכנית ומעל לכל האנטי־פאשיסטית, ויתנו לקיומם אופי דתי מובהק, או שיוותרו על אורחותם האיטלקית ועל ישיבתם באיטליה.“

גם מאמר זה עורר תגובות מצד יהודים אחדים — שאינם מייצגים ציבור כלשהו — שהריצו מכתבים אנטי־ציוניים, מאותו סוג האופייני ליהודים דווקא. מכתבים אלו נתפרסמו ב־1 ביוני תחת הכותרת „לא לציונות“, בדברי הלוואי הבלתי־חתומים (דבר המחוק את חשיבותם) מתלונן העיתון על כי לא נתקבלה שום תגובה מצד מנהיגי הקהילות, וקרא ליהודי איטליה, ובעיקר למנהיגיהם, להביע את דעתם בנושא. הדברים מסתיימים במילים „אין הציונות מתיישבת עם הפאשיזם“. ב־3 ביוני פירסם „איל פופולו די איטליה“, תחת הכותרת „היהודים בפני הברירה“, כמה מכתבים מיהודים ממאנטובה וממילאנו, שני מברקים מן הקהילה היהודית במאנטובה ושני מכתבים מיהודים ממילאנו, כולם קיצוניים ביותר באנטי־ציונותם. למכתבים אלו מעיר העיתון הפאשיסטי „נוסיף ונפרסם גם את שאר המכתבים שכבר קיבלנו וכן אלו שנקבל בעתיד. שום איטלקי — והיהודים בכלל

15 בשנות ה־20 ניסתה הממשלה הפאשיסטית להדק קשריה עם הערבים בדרכים שונות, לרוב ללא הצלחה יתירה. אחרי יסוד הקיסרות האיטלקית באפריקה (1936), ניתנה דחיפה נוספת למדיניות זו, וב־18 במארס 1937 ערך מוסוליני ביקור בלוב, קיבל מידי נכבדים ערבים את „חרב האיסלם“ והכריז על עצמו כעל „מגן האיסלם“. לכך רמז בעל המאמר, בהשתמשו בין השאר בביטוי „מדיניות פרו־איסלמית“ במקום הביטוי הרגיל „פרו־ערבית“.

16 המפנה הפרו־גרמני במדיניות הממשלה הפאשיסטית, חל עם התמנותו של ציאנו לשר החוץ, ביוני 1936. באוקטובר 1936 ביקר ציאנו בגרמניה, וב־5 במאי 1937 החזיר פון ניראט את הביקור ברומא. להידוק קשרים זה התייחס בעל המאמר.

זה — אינו יכול להיות ציוני. זאת אמת המידה הטובה ביותר כדי לבחון את אמנותם הפאשיסטית של היהודים שלנו. אנו חוזרים ואומרים שהמנהיגים היהודים הם החייבים לגלות את דעתם ועליהם לשים קץ לדורפרצופיותם. מצדנו נדע מה לחשוב על אלו שימנעו (מלהביע את דעתם). עוד נחזור ונדון בנושא זה".

לבסוף ב־5 ביוני, תחת הכותרת „יהודי איטליה נוקטים עמדה“, כתב אותו עיתון: „כל אותם היהודים אשר, מרצונם הטוב או בניגוד לו, באופן אישי או כמנהיגי קהילות, התקשרו אתנו בעל־פה, במכתב או במברק (והם רבים), הכריזו על דבקתם הבלתי מסוייגת במולדת האיטלקית וביעודו של הפאשיזם, והצביעו בגאווה על ההוכחות המוחשיות לנאמנותם הפאטריוטית. רובם אף הוסיפו וצירפו הצהרות ברורות על שריפת הגשרים בינם לבין כל תנועה מדינית, חברתית או כיתתית בינלאומית, ועם הציונות בכלל זה. אחרים, לעומת זאת, התאמצו למצוא פשרות דחוקות בין פאטריוטיזם לבין בינלאומיות, ובוזה שקעו בערפל ובחוסר בהירות. יהיה אשר יהיה, איננו מתכוונים לדון היום בדעותיהם. הננו שומרים לעצמנו את הזכות להסיק בעתיד את מסקנותינו, ולעת זו מסתפקים אנו בפירסום ההצהרות העיקריות שקיבלנו, בחלקן או בשלמותן, לפי הסדר של הגיען אלינו“. בתחילה מפרסם העיתון את גילוי־הדעת של „ועד האיטלקים בני הדת היהודית“¹⁷ וכן את שמות כל החתומים עליו (כ־20 איש), ביניהם כמה יושבי־ראש של קהילות, גנראלים, פרופסורים וכד'. בגילוי־הדעת נאמר, כי „האיטלקים בני הדת היהודית הינם ומצהירים על עצמם כעל אויבים מושבעים של כל אינטרנציונאל יהודי ולא יהודי, מאסוני ומהפכני, ומעל לכל אנטי־פאשיסטי; הם רואים ביהדות תופעה דתית בלבד; הם מצהירים שאין ביניהם לבין התומכים ברעיונות הציונות ולא כלום, ומתכחשים להשקפותיו ולמצעו של העיתון „ישראל“, העומדים בסתירה בולטת עם השקפותיהם ועם הילך מחשבתם“. כמו־כן מפרסם העיתון מכתב מאת עיתונאי יהודי, המכהן כיו"ר קהילת פארמה, שני מברקים, מכתב מאת יו"ר קהילת ליורנו, מכתב מאת יהודי מגנואה, מברק מאת הקהילה היהודית בפירארה (המצהירה שהיא זרה לחלוטין לתנועה הציונית), מכתב מאת הקהילה היהודית באלכסנדריה ומכתב מאת יהודי ממילאנו. לבסוף ממשך בעל המאמר: „אתמול ביקר במערכת „איל פופולו די איטליה“ רב החובל פ. יארק¹⁸, יו"ר אגוד הקהילות היהודיות באיטליה ויו"ר הקהילה היהודית במילאנו. אחרי שכיבד את זכרו של

17 נוסד ברומא ב־26 בינואר 1937, ביוזמת עו"ד א. אובאצה, הגנרל ג. ליוצי (Guido Liuzzi) ושאר חברי חוג הפאשיסטי־היהודים. מטרתם היתה להקים אירגון מתחרה ב„איגוד הקהילות“, אשר לא עמד, לדעתם, בתקיפות מספקת נגד גילויי הבדלנות הלאומית היהודית. הוועד מצידו דגל בהזדהות לאומית עם החברה האיטלקית, בנאמנות מדינית למשטר הפאשיסטי ובהמנעות מפעילות יהודית החורגת מתחומי הדת והצדקה, במובנם המצומצם ביותר.

18 Federico Jarach, היה קצין בציהסוחר האיטלקי, ואחרי־כן תעשיין מצליח במילאנו. יהודי גאה ביהדותו, שמר על יחס אוהד לציונות, היה שנים רבות יו"ר קהילה היהודית במילאנו וכן יו"ר איגוד הקהילות בשנים 1937—1939. קשריו של יארק עם השלטונות הפאשיסטים היו הדוקים, והוא אף מילא תפקידים חשובים במועצת עיריית מילאנו ובהנהלת התאחדות בעלי התעשייה. את קשריו אלו ניצל יארק לא פעם לטובת העניין היהודי, ובפרט לטובת הפליטים היהודיים. לדוגמא: ב־13 באפריל 1933 שלח משרד החוץ האיטלקי, בהשתדלותו של יארק, הוראה לשגרירות איטליה בברלין להקל בהענקת ויזת־כניסה לאיטליה ליהודים גרדפים.

ארנאלדו מוסוליני¹⁹, הביע יארק את משאלתו שמערכת העיתון תכיר באופן בלתי אמצעי את דעתו בנוגע למהות הציונות באיטליה. אין הוא סבור שעליו למסור הצהרות נוספות, אחרי שדעתו נתפרסמה לאחרונה ב„איל רג'ימה פאשיסטה“²⁰. יחד עם זאת סבור הוא כי, בתוקף שני תפקידיו, כיו"ר איגוד הקהילות וכיו"ר קהילת מילאנו, ייטיב הוא לעשות להבהרת המצב אם יביא לידיעת המערכת את פרטיכל של ישיבות ועד קהילת מילאנו שנתקיימה ביום 24 במאי 1934 — XII²¹. בו נאמר כי „...מאז ומתמיד היתה דעתו של ועד הקהילה כי לגבי יהודי איטליה חייבת הציונות להצטמצם בפעולה נעלה של הושטת סיוע רוחני-הומאניטרי לטובת אותם היהודים אשר, בשל יהדותם, אינם נחשבים לאזרחים בארצות מושבם. לכך אין הציונות קשורה בפוליטיקה, ואין בה עניין של קשרים בינלאומיים, אלא רק של סיוע לנזקק“. לבסוף מתייחס העיתון אל מכתב ארוך מאת יהודי בשם א. לוי²², המגן על הפדרציה הציונית האיטלקית; למכתב זה, שאינו מתפרסם, מעירה מערכת העיתון שאין הטענות המובעות בו משכנעות.

מלבד פולמוס זה בעיתונות, יש לציין כמה נקודות נוספות, החשובות להבנת המצב לאשורו:

1) ב־18 במאי 1937, התיר תת־השר לסחר־חוץ, להשתמש ב־110.000 לירות איטלקיות, מכספיהן של הקק"ל ושל קה"י, כדי לשלם באיטליה את מכירם של אותם כרטיסי־נסיעה באניות חברת „אדריאטיקה“, שנמכרו בארצות־חוץ שבהן לא קיימות הגבלות בהעברת מטבע. במילים אחרות, הותר רשמית לקרנות הציוניות לבצע העברת־מטבע בסכום האמור של 110.000 לירות. באותו חדש מאי הותר גם תשלום מכספי הקרנות הציוניות — ששליש ממנו היה במטבע איטלקי — עבור מדי־מים שנקנו באיטליה בשביל „פלשתין אלקטריק קורפורישון“, על שמה של הקק"ל.

2) מכירת השקלים נמשכת כתיקנה. ב־18, 19 ו־20 במאי נערכו בפאדובה, בפיומה ובטריאסטה כינוסים של הסניפים הציוניים המקומיים, ובהם נשאתי את דברי. כינוסים אלו, בהם נדון מצב התנועה הציונית ערב פירסום מסקנות הוועדה, ובהם היתה ההשתתפות ערה למדי (בפיומה ובטריאסטה היו למעלה מ־100 איש),

19 Arnaldo Mussolini, אחיו של הדוצ'ה, נפטר ב־1931. היה עורכו של „איל פופולו די איטליה“, אחרי שאחיו נתמנה לראש ממשלה והמבקרים במערכת העיתון נהגו לחלוק כבוד לזכרו, לפני אנדרטה מיוחדת שעמדה בכניסת בניין, במילאנו.

20 Il Regime fascista, עיתונו של המנהיג הפאשיסטי Roberto Farinacci אשר ייצג את הזרם הפרר־גרמני והאנטישמי הגזעני הקיצוני במפלגה הפאשיסטית. הוצא להורג ב־1945 ע"י הפרטיזאנים האיטלקים.

21 השנה השתיים־עשרה לספירה הפאשיסטית. באפריל 1934 נתגלה בטורינו חוג של אינטלקטואלים אנטי־פאשיסטים, ונאסרו המישהיעשר איש, אחד־עשר מהם היו יהודים. עיתונים רבים הבליטו את מוצאם היהודי של רוב הנאסרים, והאשמות המורות הוטחו נגד כלל היהודים באיטליה, ובעיקר נגד הציונים שביניהם, בשל קשריהם הבינלאומיים וכד', כדי להתגונן בפני התקפות אלו קיבל ועד הקהילה במילאנו את ההחלטה המצוטטת בדו"ח, שיארק הביא ב־1937 למערכת „איל פופולו די־איטליה“.

22 Ettore Levi, אין העיתון מציין מאיזו עיר הוא, ולא יכולנו לזהותו.

נתקיימו ללא כל הפרעה. ב־25 במאי נשאתי דברים במילאנו, וב־30 במאי בוורונה.²³

(3) ב־21 במאי קיבל תת־שר הפנים, ה. מ. בופריני־גויד־24, לרעיון את רב החובל יארק, את המהנדס צבי²⁵, ואת הרב לאטס, בתור נציגי „איגוד הקהילות“. עקב פטירתו של עו"ד ראוינה²⁶, ובעיקר בגלל איומי „ועד האיטלקים בני הדת היהודית“ החליט ועד האיגוד ב־6 באפריל 1937, להגיש את התפטרותו, והממשלה היתה צריכה למנות קומיסר ממשלתי שינהל את האיגוד.²⁷ בניגוד לכך, קרא תת־השר לוועד הנוכחי להשאר בתפקידו, בהצהירו כי אין לדעתו שום סיבה שתצדיק את ההתפטרות. כתוצאה מהצהרה זו, שנתאשרה רשמית גם בכתב, נקרא ועד האיגוד להתכנס ב־10 ביוני, ויהיה עליו לצרף חברים חדשים שימלאו את המקומות שנתפנו.²⁸ בוועד חברים עתה גם ה"ה: לופיס²⁹, פאלקו³⁰, ויטרבו³¹, ובאקי³², שהם ציונים ידועים, וניתן לומר שקיים עתה בתוכו רוב שאינו אנטיציוני. לתלונותיו של יארק בעניין התקפות העיתונות, השיב ה. מ. בופריני־גויד־ שהן

23 מכל הפגישות האלה לא הזכיר עיתון „ישראל“ — ודאי מטעמי זהירות — אלא את הפגישה במילאנו (Israel, XXII, 34—35, 4.11.1937). ההודעה הקצרה מציינת שהמרצה היה ד"ר ש. א. נכון — ששימש באותה העת מזכיר הפדרציה הציונית — ומכאן למדים על זהותו של מחבר הדו"ח. „מסקנות הוועדה“ הנזכרות בגוף הדו"ח, הן מסקנות ועדת פיל.

24 Guido Buffarini-Guidi, מנהיג פאשיסטי מן הדור הצעיר. כתת־שר הפנים היה אחראי, בשנים 1937—1934, לאירגון ולביצוע של מסע־הגזע נגד היהודים. נשאר נאמן למוסוליני אף לאחר החלטת „המועצה העליונה“ של הפאשיזם“ ששמה קץ למשטר הפאשיסטי (25.7.1943), ובזכות זו נתמנה לשר הפנים בממשלת הרפובליקה הפאשיסטית שהוקמה בסוף 1943 בצפון איטליה, בחסות הגרמנים. בתפקיד זה הורה, ביום 30 בנובמבר 1943, על מאסרם של כל היהודים ועל ריכוזם במחנות שהוקמו לצורך זה בצפון־איטליה. סבורים שבדרך זו התכוון, בין השאר, למנוע את הגלייתם של היהודים למחנות ההשמדה הגרמניים. ביום 20 בינואר 1944 תבע מן השלטונות הגרמניים להפסיק את הטראנספורטים של היהודים אל מחוץ לאיטליה, אך ללא הועיל. בשנת 1945 הוצא להורג ע"י הפארטיזנים האיטלקיים.

25 המהנדס Guido Zevi, מנכבדי הקהילה היהודית ברומא, היה חבר מועצת איגוד הקהילות וביוני 1937 נתמנה לסגן היו"ר. ייצג את יהודי איטליה — יחד עם עו"ד ראוינה (ראה הערה 26), הרב לאטס והמשורר א. אורבייטו — בקונגרס של „הקונגרס היהודי־העולמי“, שנתקיים בג'נבה באוגוסט 1936.

26 עו"ד Felice Ravenna, מנכבדי הקהילה היהודית בפירארה, היה יו"ר איגוד הקהילות מיום יסודו והשפעתו היתה רבה ביותר בעיצוב דמותו של האירגון הקהילתי היהודי באיטליה. נימנה אל ראשוני הציונים, ונודע בשל קשריו עם הרצל בשעת ביקורו באיטליה ב־1904. לפני התמנותו כיו"ר איגוד הקהילות שימש שנים רבות כיו"ר הפדרציה הציונית האיטלקית. נפטר ב־18 במארס 1937.

27 על פי חוק אירגון הקהילות משנת 1930, היתה הממשלה רשאית למנות קומיסר לניהול איגוד הקהילות, במקרה שמוסדותיו התפטרו (פרק III פיסקה 56).

28 באותה ישיבה נבחרו יארק כיו"ר האיגוד וצבי כסגן היו"ר, במקומם של הנפטרים ראוינה וא. סירני.

29 Sabatino Lopes, סופר ומחזאי יהודי בעל שם, היה ציוני פעיל ויו"ר החוג הציוני שבמילאנו.

30 פרופסור Mario Falco, משפטן בעל שם, הכין בין השאר את הטיטא של חוק אירגון הקהילות היהודיות ונימנה על פעילי האיגוד.

31 עו"ד Carlo Alberto Viterbo, ממנהיגי התנועה הציונית באיטליה, היה אחד העורכים של השבועון „ישראל“, ייצג את הציונים במוסדות איגוד הקהילות, ופעל בשליחותו בין יהודי חבש.

32 פרופסור Riccardo Bachi, סטטיסטיקן בעל שם וציוני ידוע.

משוללות כל חשיבות, שאוראנו — מחבר הספר ששימש נקודת המוצא לפולמוס — הוא איש חסר השפעה ושאין ליהודים האיטלקים ממה לחשוש.

4) ב־3 ביוני, נתקבל הרב פראטו³³, רבה הראשי של רומא, לראיון ארוך וידידותי ביותר אצל ה.מ. הרוזן צ'יאנו. השר חזר על ההצהרה שלא חל שום שינוי במדיניות האיטלקית ושאין מאמרי העיתונות מביעים את דעת הממשלה. הוא הוסיף ואמר, כי הוא תמה מאוד מששמע שעיתונים מסויימים ייחסו לו בטיות אנטישמיות, והרי ידידיו הטובים ביותר הם יהודים וכדו'. הרב פראטו העיר לשר כי המאמרים ב"איל פופולו די איטליה" (מהם הופיעו עד אז רק שני הראשונים) עשו רושם עז על יהודי איטליה, ביהוד שהמדובר בעיתון שחשיבותו ראשונה במעלה. אך השר חזר ושלל כל חשיבות ממאמרים אלו. לשאלתו של הרב פראטו הודיע השר כי אין לדעתו שום סיבה שהפעילות הציונית באיטליה לא תוסיף להתקיים. לבסוף הבטיח השר לרב פראטו להשיג לו בהקדם ראיון עם ראש הממשלה³⁴. הפדרציה הציונית, בהסכמת הרב פראטו, הודיעה בכתב לכל הסניפים הציוניים על תוכן הראיון עם ה.מ. הרוזן צ'יאנו. הרב פראטו שלח מכתב דומה לכל עמיתיו הרבנים וקרא להם להטיף, לשמור על השקט ולהימנע מלמסור הצהרות שאינן הולמות את כבוד היהדות.

ב־3 ביוני ביקר רב החובל יארק במערכת "איל פופולו די איטליה" — כפי שנתפרסם בעיתון עצמו — אחרי שנודע לו כי נשלחו אליה מכתבים הצהרתיים רבים. בשיחה שקיימתי עמו ב־4 ביוני, בנוכחות ס. לופו, הודיע לנו יארק שהעורך הראשי של העיתון — עמו שוחה — אמר לו, כי המסע מעל דפי "איל פופולו די-איטליה" החל על פי הוראותיו של ראש הממשלה, ושהוא מתנהל על ידו באופן אישי. ידיעה זו — שאין צורך להדגיש שהיא פנימית בהחלט — מתקבלת לצערנו מאוד על הדעת, שהרי ניהל מוסוליני עצמו מסע דומה בשנים 1928—1929, אז באמצעות העיתון "איל פופולו די רומא"³⁵.

מכיוון שב־5 ביוני, הודיע "איל פופולו די איטליה" כי יפרסם בקרוב את מסקנותיו, ומכיוון שמסקנות אלו לא נתפרסמו ביום שלאחר-מכן ויש לצפות שית־

33 הרב David Prato, מראשוני הציונים באיטליה. בשנת 1927 נתמנה, בהשתדלות הממשלה האיטלקית, כרבה הראשי של אלכסנדריה שבמצרים. ב־1937 נתמנה לרבה הראשי של רומא, חרף התנגדותו החריפה של "וועד האיטלקים בני הדת היהודית" שהאשים אותו באנטי-פאשיזם. אך שנה אחת בלבד לאחר-מכן נאלץ להתפטר בעקבות ההתקפות החוזרות ונשנות שהוגים פאשיסטיים שונים כיוונו נגדו, ורק בקושי הצליח להימלט מאיטליה.

34 הראיון כמובן לא נתקיים. מתחילת 1935 סירב מוסוליני באופן עיקבי לקבל לראיון מנהיגים יהודיים.

35 המסע שאלי מתייחס הדו"ח נפתח ב־29 בנובמבר 1928, במאמר שנתפרסם בעילום־שם בעיתון Il Popolo di Roma, תחת הכותרת "דת או לאום"? בעל המאמר — שהיה ללא ספק מוסוליני עצמו — ביקר בחריפות חסרת-תקדים את הנטיות הלאומיות הבלגניות של היהודים, וקרא להם לבחור בין ההשתייכות לתנועה הציונית לבין נאמנות למולדת, תוך הדגשת הניגוד שביניהן. ב־2 וב־4 בדצמבר נתפרסמו באותו עיתון מכתביהם של יהודים שהצהירו על נאמנותם לאיטליה ולפאשיזם, אך העיתון השיב כי הוא מצפה לתגובה מוסמכת מצד הציונים. ב־8 בדצמבר השיב לאטס, בשם הפדרציה הציונית האיטלקית, קיים דמיון רב מאוד בין המאמרים שנתפרסמו ב־1929 ולבין אלו מ־1937 בהם דן הדו"ח, ובכמה מקרים הטענות הן ממש זהות בתוכנן ובסגנון. מהשוואה זו למדים כי גם המאמרים שהופיעו ב־1937 ב"איל פופולו די איטליה" נכתבו ע"י מוסוליני עצמו, ועדותו של העורך נאמנה עלינו.

פרסמו ב־8 ביוני³⁶, ראיתי לחובתי להודיע על כך לד"ר גולדמן, ובאמצעותו לד"ר ווייצמן, כדי לנסות ולהשפיע על התפתחות הדברים. כזה היה המצב עד אתמול. עלי להוסיף שבכל הקהילות מורגשת תסיסת־מה, ומתנגדינו — ישנים כחדשים — שאבו עידוד רב ממסע עיתונות זה. בוודאי תבינו אל נכון עד כמה עשויים המאמרים מן הסוג שציינתי, להשפיע לרעה, במצב הכללי השורר באיטליה.

הקבוצה הקטנה של הציונים האיטלקים לא תתפורר אלא אם תנתן לה פקודה מפורשת מטעם השלטונות הרשמיים. כל עוד פקודה זו לא ניתנה, תמשיך בפעולותיה לפי מידת יכולתה ומספרה הזעירים — יהיו אשר יהיו הקשיים החדשים בפניהם היא תועמד — והיא תתאמץ למלא את חובתה ולשמור על יעדיה המקודשים בעיניה. אוסיף ואודיע לכם כיצד יתפתחו הדברים במשך השבוע, באמצעות מכתב שישלח לכם משוויץ.

ד'נב, 7 ביוני 1937.

36 לשווא חיכו לדברי הסיכום ב־8 ביוני: ערב לפני־כן הורה מוסוליני לעורך העיתון להימנע מתגובה נוספת, *Pini, Filo diretto con palazzo Venezia, Bologna*, (1950, p. 104). רק ב־10 ביוני נתפרסם מאמר קצר שבו נמנו שמותיהם של כמה עשרות יהודים ששלחו למערכת העיתון מכתבים, "פאטריוטיים". לרשימה זו הוסיף העיתון "קיימת בעיה, והיא טרם באה על פתרונה. שהרי מלבד אותם היהודים אשר הצהירו זה עתה כי הם אנטי־ציונים ואיטלקים נאמנים, נשארו המוני יהודים שלא גילו את דעתם ולא יצאו מן התחום המסוגר האופייני לגזעם. הם זריזים להתאים את עצמם למצבים השונים, אך נשארים ביסודם ללא שינוי במשך הזמן. משום כך ראויים הם שנטיל עליהם פיקוח קפדני".

rapprochement and adaptation, to indentification, intergration, acclimatization, and disappearance.

These processes differ from period to period and place to place. The emancipation of the Jews of the United States was not contingent on the demand that they disappear as such and liquidate their group differences. On the contrary, it was based on the freedom of these differences, their defence and cultivation, on the right to be different. In England, on the other hand, political emancipation was preceded by more than a century—long process of social assimilation. The struggle for political equality was the culminating phase of this process.

In France, the problem of emancipation was interlocked with that of foregoing communal autonomy. Here, too, as well as in the neighboring countries, absolute equality was demanded only by a small minority, whereas the great majority of traditionalists at first stood aside and was more concerned with the extension of its unique privileges than with full rights (and their attendant conditions) which were not to its liking. The aspiration to divest Judaism of its national attribute constituted, in France, the *ideological basis*, for the outcome of emancipation was granted the *individual*, with the proviso that the citizen belong to one relational group alone — the State — and that there be no intermediate, multifaceted groups between him and the State. However, this concept contained the seeds of totalitarian concepts negating the natural rights of the individual as a human being and citizen. It led the Jews into a *cul-de-sac* and the crisis of the '80's, when antisemitism became rampant throughout most of the countries that had implemented the French pattern of Jewish emancipation.

REPORT ON THE CONDITION OF ITALY'S JEWS IN 1937

Daniel Carpi

The author now makes public and explains the memorandum at one time sent to the Zionist agencies in Palestine, proving that the Italian Fascist regime's policy was becoming antisemitic. From the year 1937 and thereafter the web of its political associations provided it with the proper background for putting into effect an anti-Jewish policy. The memorandum contains interesting information about the attitude of various Jewish-Italian bodies and personalities at the time of the Fascist Government's change from its previous policy towards the Jews and Zionism.